

Femininity Representation in Parvin E'tesami 's Poetry Based on Elaine Showalter's theory (Psychological, Sociological, Biological and Linguistics Approach)

Mahdi Rostami^{1*}, Zohreh Dehghani²

1. Associate Professor, Department of Persian Language and Literature, Faculty Literature and Humanities, Salman Farsi University, Kazerun, Iran.

2. M.Sc. Graduate of Persian Language and Literature, Department of Persian Language and Literature, Faculty Literature and Humanities, Salman Farsi University, Kazerun, Iran

Citation: Rostami, M., & Dehghani, Z. (2023). Femininity representation in Parvin E'tesami 's Poetry Based on Elaine Showalter's theory (Psychological, Sociological, Biological and Linguistics Approach). *Journal of Woman Cultural Psychology*, 14(56), 89-103.

DOR: [20.1001.1.20088426.1402.14.56.7.2](https://doi.org/10.1001.1.20088426.1402.14.56.7.2)

ARTICLE INFO

Received: 18.03.2023

Accepted: 07.05.2023

Corresponding Author:

Mahdi Rostami

Email:

dr.rostami@kazerunsfu.ac.ir

Keywords:

Femininity representation
Parvin E'tesami
Elaine Showalter

Abstract

The current research was purposed to study femininity representation in Parvin E'tesami 's poetry based on Elaine Showalter's theory i.e. psychological, sociological, biological and linguistics approach. The research universe encompassed Parvin E'tesami 's collected poetry. The sample encased all femininity related contents in Parvin E'tesami 's poetry. The research was designed as descriptive-analytical. The data was collected via library method. The results indicated; based on Showalter's quadruple model i.e., psychological, sociological, biological, and linguistic perspectives, it was determined. Parveen Etsami not only had a feminine language, but despite not having the experience of motherhood, one could get a sense of motherhood in her poems. In terms of psychology and psychoanalysis, E'tesami had characteristics and maternal feeling, attention and sympathy for women and love for wife. From a sociological and cultural point of view, she was concerned about improving the position of women in the society and encourages them to obtain higher positions. Linguistics of Etsami's poems showed more than anything the characteristic of her female writing. Only one of Showalter's models was not observed in E'tesami 's poetry and that was the biological approach. Many contemporary poets and writers had spoken about their female experiences and the experiences that are specific to their gender; but E'tesami's modesty prevented her from using these features in her poems. Thus, no data according to this approach was observed in her court.

Extended abstract

Introduction: Parvin E'tesami, one of the prominent contemporary poets, played a significant role in the field of women's literature. Her poetry works consisted of informative and educational stories and poems. Her emphasis on the position of thought, wisdom and ethics, the order to teach and advise, and the absence of romantic and personal themes and some other reasons caused many writers and critics in the field of poetry to use the adjective "masculine" in their criticism of the mind and poetic language what she put to work. Although many believed that Parvin had a masculine language, but with a close look and close reading of her poems, one could see the presence of a woman and, consequently, a feminine language. With the beginning of the second wave of feminism, attention was directed to women's writing and the critics of this school of thought challenged men's writing and try to define the linguistic difference between women and men. Elaine Showalter is one of the theorists related to the British-American feminist critique, who puts forward a theory called "Gyno criticism" and tries to examine and compare the language of women and men by presenting four biological, psychoanalytical, sociological and linguistic approaches. The current research was purposed to study femininity representation in Parvin E'tesami 's poetry based on Elaine Showalter's theory i.e. psychological, sociological, biological and linguistics approach.

Method: The research universe encompassed Parvin E'tesami 's collected poetry. The sample encased all femininity related contents in Parvin E'tesami 's poetry. The research was designed as descriptive-analytical. The data was collected via library method.

Results: The results indicated; based on Showalter's quadruple model i.e. psychological, sociological, biological, and linguistic perspectives, it was determined. Parveen Etsami not only had a feminine language, but despite not having the experience of motherhood, one could get a sense of motherhood in her poems. In terms of psychology and psychoanalysis, E'tesami had characteristics and maternal feeling, attention and sympathy for women and love for wife. From a sociological and cultural point of view, she was concerned about improving the position of women in the society and encourages them to obtain higher positions. Linguistics of Etsami's poems showed more than anything the characteristic of her female writing. Only one of Showalter's models was not observed in E'tesami 's poetry and that was the biological approach. Many contemporary poets and writers had spoken about their female experiences and the experiences that are specific to their gender; but Etsami's modesty prevented her from using these features in her poems. Thus, no data according to this approach was observed in her court.

Conclusions: During her short life, Parvin E'tesami created selected poems that were full of anecdotes and advice. One of the poet's concerns was to pay attention to the weak sections of the society and the poor. She also paid great attention to the condition of women of her era and encourages them to acquire knowledge. She considered the superiority of each person to be her/his science, not her/his gender. In her works, these items were found: encouragement to learn knowledge; feminist ideas; criticism of forced marriage; fight against patriarchy; maternal concerns; concern about old women and widows. Some critics in the field of literature considered Parvin E'tesami -the prominent poet of contemporary literature- as a man; Therefore, Parvin wrote poems to introduce

and defend her gender; however, until now there is this thought that Parvin had a male language.

Authors Contributions: Dr. Mehdi Rostami: Determining the topic, drawing the general framework of the article, data analysis, referencing, final editing and corresponding author. Ms. Zohra Dehghani: Determining the topic, collecting books, collecting data, referencing, and analyzing verses. Authors reviewed and approved the final version of the article.

Acknowledgments: The authors thank all those who contributed to this article

Conflict of Interest: The authors declared there are no conflicts of interest in of interest in this article.

Funding: This article did not receive financial support.

بازنمود زنانگی در شعر پروین اعتصامی بر مبنای دیدگاه الین شوالتر (روان‌شناسانه، جامعه‌شناسانه، زیست‌شناسانه و زبان‌شناسانه)

مهدی رستمی*^۱، زهره دهقانی^۲

۱. استادیار، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه سلمان فارسی، کازرون، ایران.
۲. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه سلمان فارسی، کازرون، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، بررسی بازنمود زنانگی در شعر پروین اعتصامی بر مبنای دیدگاه الین شوالتر (روان‌شناسانه، جامعه‌شناسانه، زیست‌شناسانه و زبان‌شناسانه) می‌باشد. جامعه پژوهش مجموعه اشعار پروین اعتصامی بود. نمونه پژوهش مطالب مربوط به محتوای زنانه در اشعار پروین اعتصامی بود. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی است. گردآوری داده‌ها از طریق روش کتابخانه‌ای انجام شد. نتایج نشان داد که بر اساس الگوی چهارگانه شوالتر یعنی دیدگاه روان‌شناسانه، جامعه‌شناسانه، زیست‌شناسانه و زبان‌شناسانه مشخص شد پروین اعتصامی نه تنها زنانگی زنانه دارد بلکه با وجود نداشتن تجربه مادری، می‌توان حس مادرانه را در اشعار او دریافت کرد. اعتصامی از نظر روان‌شناختی و روان‌کاوی دارای خصوصیات و حس مادرانه، توجه و همدردی با زنان و عشق به همسر است. از منظر جامعه‌شناسانه و فرهنگی نیز دغدغه‌ار تقای جایگاه زنان در جامعه دارد و آنان را به کسب موقعیت‌های بالاتر تشویق می‌کند. زبان‌شناسی اشعار اعتصامی بیش از هر چیز نشان‌دهنده ویژگی نوشتار زنانه اوست. تنها یکی از الگوهای شوالتر در دیوان اعتصامی مشاهده نشد و آن رویکرد زیست‌شناسانه است. بسیاری از شاعران و نویسندگان معاصر از تجربیات زنانه خود و تجربیاتی که خاص جنس آن‌هاست گفته‌اند. اما حیای اعتصامی مانع از آن بوده که از این ویژگی‌ها در اشعارش استفاده کند بدین ترتیب داده‌ای مطابق این رویکرد در دیوان او مشاهده نشد.

کلیدواژه‌گان: بازنمود زنانگی، پروین اعتصامی، الین شوالتر

مقدمه

هر اثر بیان‌گر اندیشه‌آفریننده، خودآگاه و ناخودآگاه اوست و شعر آینه تمام‌نمای شخصیت و روحیات سراینده آن است؛ یونگ نظریه پرداز روان‌شناسی تحلیلی مطرح می‌کند که هرآفرینش ادبی و هنری نشان از ناخودآگاه جمعی دارد، و هر انسانی از فرهنگ و محیط خویش متأثر است؛ بنابراین هر شاعر یا نویسنده معرف خصائل و سجایا و به عبارتی دیگر روان‌شناسی او به شمار می‌آید (Zarrinkoob & Zarrinkoob, 2007). با توجه به مشترکات روان‌شناسی و ادبیات، و شکل‌گیری شاخه «روان‌شناسی ادبی» موجب شد نقد ادبی مبتنی بر روان‌شناسی اهمیت ویژه‌ای پیدا کند. پروین اعتصامی از شاعران برجسته معاصر در عرصه ادبیات زنان نقش پررنگی داشته‌است؛ «نخستین شعر پروین اعتصامی با عنوان «ای مرغک» در سال ۱۳۰۰ در مجله بهار منتشر شد. (Mirhadi, 2014) «وی با کم‌ترین عمر و کم‌ترین مجال برای شعر گفتن، بیشترین توفیق ممکن را در زبان فارسی از آن خویش کرده است». (Shafie-ikadkani, 2019) دیوان او را حکایات و اشعار آموزنده و تعلیمی تشکیل می‌دهد. تأکید او بر جایگاه اندیشه، حکمت و اخلاق، سفارش به پندآموزی و نصیحت‌گری و نبود مضامین عاشقانه و شخصی و برخی دلایل دیگر موجب گردیده تا گروه بسیاری از ادبا و منتقدان حوزه شعر، صفت «مردانه» را در نقد ذهن و زبان شعری او به کار بندند. چنان‌که زرین‌کوب در کتاب «دفتر ایام»، اعتصامی را با عنوان: «زنی مردانه در قلمرو شعر و عرفان» (Zarrinkoob, 1995) معرفی می‌کند؛ (Royae, 1978)، او را فاقد «رقت زنانه» می‌داند و معتقد است: «او اصلاً در شعرهایش زن نیست، آن‌طور که فروغ بود». بهبهانی از او (پیش از آن که یک زن باشد) با نام یک معلم اخلاق یاد می‌کند (Anonymous, 2007). با این همه اگرچه بسیاری معتقدند که پروین زبانی مردانه دارد اما با نگاهی دقیق و قرائتی نزدیک به اشعار او می‌توان حضور زن و و بالتبع زبان زنانه را مشاهده کرد. در مقاله (Sadat Hoseini, 2015)، با عنوان «جنسیت در شعر پروین اعتصامی» اشاره کرد؛ این پژوهش نشان می‌دهد به دلیل وجود واژه‌ها و عباراتی که به طور کلی در ارتباط با زن معنای بیشتری دارند و نشان‌دهنده مهارت‌های زندگی زنانه در شعر یک زن محسوب می‌شوند، نمی‌توان شعر اعتصامی را مردانه تلقی نمود؛ از سوی دیگر خالی بودن اشعار این شاعر از واژه‌هایی مانند: عشق، معشوق، یار و ... که می‌تواند حاصل زبان و رفتار طبیعی زنی جوان باشد، نشان از تفاوت‌های فرهنگی، فکری و رفتاری او با دیگر زنان شاعر می‌دهد. بدیهی است که اعتصامی چونان زنان دیگر از احساسات زنانه برخوردار بوده اما به دلیل پای‌بندی به آیین‌های قومی، فرهنگی و خانوادگی از ابراز احساسات خود خودداری کرده است. در مقاله‌ای با عنوان «تمایزگونی جنسیت در اشعار پروین اعتصامی»، (Sharifimoghadam & Bordbar, 2010) نیز به بررسی اشعار وی به لحاظ استفاده از واژه‌ها، ساخت‌ها و الگوهای زبانی، انتخاب موضوع و ویژگی‌های کاربردی و فرازبانی زنانه پرداخته‌اند و بر این باورند که برخلاف نظر بسیاری از ادیبان، اعتصامی در اشعارش بیشتر ویژگی‌های گونه زبانی گروه جنس خود را منعکس کرده است. در مقاله «تحلیل واژگان و معنای زنانگی در شعر پروین اعتصامی، فروغ فرخزاد و فاطمه راکعی» اشعار اعتصامی بر اساس نظریات فرمالیست‌های روس در سطح واژگانی و معنایی تحلیل شدند، نتایج نشان داد که واژگان به کار برده شده توسط اعتصامی مستقیماً دلالت بر زبان زنانه دارد و از نظر معنا نیز اشعار او حاکی از زن بودن و مادر بودن اوست (Rakei & et al., 2017).

یکی از چهره‌های برجسته و تاثیرگذار «نقد زنانه» الین شوالتر (Showalter, 1981) از نظریه‌پردازان مرتبط با جریان نقد فمینیستی-انگلیسی-آمریکایی است که نظریه‌ای با عنوان «نقد زنانه» مطرح می‌کند و با ارائه چهار رویکرد زیست‌شناسانه، روان‌کاوانه، جامعه‌شناسانه و زبان‌شناسانه به بررسی و مقایسه زبان زنان و مردان همت می‌نهد. به غیر از شوالتر نقادانی هستند که تحت تاثیر روان‌کاوی به خصوص نظریات فروید می‌باشند. شوالتر آثار زنان نویسنده را مورد توجه قرار می‌دهد و بر ویژگی نوشتار زنانه تاکید می‌کند (SadeghiShahpar & Hajjar, 2013)؛ وی در تحلیل ادبیات زنان از چارچوبی زنانه سخن می‌گوید و از آن به عنوان (Gyno criticism) «نقد زنانه»/ «نقد وضعی زنان»/ «نقد جنسیتی»/ «نقد زن‌محوری» یاد می‌کند؛ «هدف اصلی نقد جنسیتی در نظر گرفتن چارچوب مشخصی برای تحلیل و توضیح آثار زنانه است» (Showalter, 1997). «همان نقد زنانگی است که دامنه کار آن تاریخ، سبک، درون‌مایه، انواع ادبی و ساختارهای نوشتاری زنان و سیر تحول و تکامل آن است». (Meghdadi, 2013)

(2014) شوالتر به طور کلی دو شیوه در نقد زنانگی برمی‌شمرد: یکی شیوه‌ای که متون را با هدف چگونگی ارائه تصویر زنان در ادبیات بررسی می‌کند و بر شخصیت‌های کلیشه‌ای و انگاره‌ها تمرکز دارد و شیوه دوم که همان «نقد زنانه» است زن را به عنوان خالق و نویسنده در نظر می‌گیرد و فرصت‌هایی تازه برای بررسی تفاوت نوشتار زنانه و مردانه ایجاد می‌کند. (Meghdadi, 2014) «و اساساً به این مسئله می‌پردازد که زن در آثار ادبی به چه صورت و با کدام نقش‌های قالبی به خواننده معرفی شده است» (Jahangiri, 2020).

ادب‌پژوهان دیوان پروین اعتصامی را از منظرهای مختلف مورد بررسی قرار داده‌اند با این حال تاکنون سروده‌های این شاعر بر اساس الگوی «نقد زنانه» شوالتر بررسی نشده است. در این پژوهش سعی بر این است که با تطبیق الگوی چهارگانه شوالتر بر نمونه‌های زبانی در دیوان پروین اعتصامی نشان داده شود که برخلاف نظر بسیاری از منتقدین اعتصامی دارای زبانی زنانه بوده است. این پژوهش بر آن است که اشعار اعتصامی را از منظرهای زیست‌شناسانه، روان‌کاوانه، جامعه‌شناسانه و زبان‌شناسانه بررسی و تحلیل کند و نمودهای این‌الگوها را نشان دهد. بنابراین هدف پژوهش حاضر، بررسی بازنمود زنانگی در شعر پروین اعتصامی بر مبنای دیدگاه الین شوالتر (روان‌شناسانه، جامعه‌شناسانه، زیست‌شناسانه و زبان‌شناسانه) می‌باشد.

روش

طرح پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

روش پژوهش توصیفی-تحلیلی است. جامعه پژوهش مجموعه اشعار پروین اعتصامی می‌باشد. نمونه پژوهش مطالب مربوط به محتوای زنانه‌ی در اشعار پروین اعتصامی بود.

روش اجرا

ابتدا از طریق روش کتابخانه‌ای و خوانش دقیق تمام اشعار پروین اعتصامی، داده‌های مربوط جمع‌آوری گردید. سپس بر مبنای چارچوب نظری مقاله یعنی الگوی نقد زنانه الین شوالتر، تحلیل داده‌ها سازمان داده شد. در نهایت شیوه‌ارجاع‌دهی تهیه و تنظیم گردید و ویرایش نهایی انجام گرفت.

یافته‌ها

شوالتر (Showalter, 1981) نقد خود را در بررسی نوشتار زنانه بر مبنای چهار رویکرد زیست‌شناسانه، روان‌کاوانه، زبان‌شناسانه و فرهنگی-اجتماعی پیش می‌برد. این رویکردها الگوی نظری جستار حاضر را تشکیل می‌دهد که در ذیل به آن‌ها پرداخته شد:

رویکرد زیست‌شناسانه

این رویکرد بازنمود لحن شخصی نویسنده در کاربست تصاویر مربوط به زنانه است. از نظر شوالتر «امور زیست‌شناسانه و جسم زن به عنوان مهم‌ترین منبع الهام و خیال‌پردازی در نگارش اثر او شناخته می‌شود. به نظر می‌آید روایت زن نویسنده از برخی مسائل زنانه بسیار دقیق‌تر از مردان است، زیرا فقط زنان تجربه‌های زندگی زنان را (مانند زایمان) تجربه می‌کنند. اعتصامی از افرادی بود که همواره جانب حیا و عفت را رعایت می‌کرد چنان که در دیوان او هیچ‌گونه اشاره‌ای به بدن زن مشاهده نمی‌شود. «او در شعر خود ادا از مسائل عشقی و زناشویی، امور عاطفی و از این قبیل سخنی نگفته است. اما شعر او از انتقادهای اجتماعی و سیاسی خالی نیست» (Shamisa, 1997) با این اوصاف چنین فردی نمی‌تواند از بدن بگوید. (Nafisi, 1994) درباره نوع برخورد پروین چنین می‌نویسد: «پروینی که من دیدم و بارها دیدم بدین گونه بود. قیافه بسیار آرامی داشت. با تأنی و وقار خاصی جواب می‌گفت و می‌نگریست. هیچ‌گونه شتاب و بی‌حوصلگی در او ندیدم. چشمانش بیشتر به زیر افکنده بود یاد ندارم در برابر من خنده کرده باشد. وقتی که از شعر او تحسین می‌کردی با کمال آرامش می‌پذیرفت؛ نه وجد و شادی می‌نمود

و نه چیزی می‌گفت. یکی از علل مردانه تلقی کردن اشعار پروین نیز ناشی از همین امر است. «در دیوان پروین محسوسات زنانه مانند نخود و لوبیا، شانه و آئینه بسامد بالایی دارند. زیرا پروین به دلیل کم‌رویی از واژه‌هایی که ظاهر زن را توصیف کند هم‌چون گوشواره، خلخال، شانه، دامن، نقاب، گردنبند و ... به میزان کمتری استفاده کرده است. چون عناصر زنانه بیشتر از محسوسات زنانه تجلی‌گر زنانگی هستند» (Khademazghadi, 2007).

رویکرد روان‌کاوانه

شوالتر به بررسی روان‌کاوانه متن در کنار سایر ساخت‌های زبانی، زیستی، فرهنگی نوشتار قائل است. این رویکرد بر واکاوی مولفه‌های روان زن در خلق اثر ادبی تکیه دارد. «زن نویسنده سعی می‌کند که بیماری، روان‌پریشی، بی‌حوصلگی، انزواطلبی و نیز رکود روانی خود را در اثرش به تصویر درآورد» (Showalter, 1981). ویژگی شخصیتی و فرهنگی نویسنده/شاعر، اعتقادات شخصی او در فضای حاکم بر آن تاثیر مستقیمی بر نوشتار می‌گذارد. بدین ترتیب در نقد ادبی توجه به روان‌شناسی اهمیت پیدا می‌کند. «در بین تمامی رویکردهای نقد ادبی، رویکرد نقد روان‌شناختی به جهت پیچیدگی آن شاید بحث برانگیزترین نوع نقد باشد» (Guerin & et al., 1966, Translated by Mihankhah, 1997). بنابراین «ارتباط روان‌شناسی به عنوان دانشی که به بررسی ذهن و رفتار انسان می‌پردازد با ادبیات که موضوع آن، انسان و تاثیر محیط بر اوست، چنان نزدیک است که شاخه‌ای به نام «روان‌شناسی ادبی» بر اساس مشترکات این دو دانش به وجود آمده است. هدف این شاخه مطالعه روان‌شناختی صاحب اثر، مطالعه فرآیند آفرینش ادبی، شناخت اصول و نشانه‌های روان‌شناسی موجود در اثر ادبی و بررسی تاثیر ادبیات بر خوانندگان یک اثر ادبی است» (Dadkhahtehrani & Mehakipour, 2005).

برای تحلیل روان‌کاوانه متن ادبی بایستی به ویژگی‌های روانی و عاطفی حاکم بر اثر توجه کرد. در دیوان اعتصامی این نمونه‌های روان‌کاوانه را می‌توان در بیان احساسات مادری و عشق مادر- فرزند به وضوح مشاهده کرد. هم‌چنین سوگواری دختر در غم پدر، هم‌دردی زنان با یکدیگر، ازدواج ناموفق، علاقه به حیوانات و پرندگان، عشق و ترس از طرد شدن را می‌توان نشانه‌های روانی زنانه در دیوان اعتصامی دانست. در ادامه به ذکر نمونه‌هایی از این دست پرداخته شده است:

-ازدواج ناموفق:

صاحب‌نظران بر جنبه‌های متعدد همسانی از قبیل همسانی قومی، طبقاتی، نژادی، دینی، فرهنگی، شخصیتی و ... تاکید می‌ورزند؛ اما به نظر می‌رسد از میان جنبه‌های گوناگون همسانی شخصیتی و فرهنگی، نقش اساسی‌تری در استحکام پیوند زناشویی ایفا می‌کند (Asadifiroozabadi, 2013).

(Sharifimoghadam & Bordbar (2010) «امید و نومیدی»، «سختی و سختی‌ها»، «عیب‌جو» و «هم‌نشین ناهموار» را اشاره‌ای به تجربه تلخ اعتصامی از زندگی زناشویی می‌دانند. «حتی به نظر عده‌ای ماجرای ناسازگاری وی با همسرش به گونه‌ی غیر مستقیم در آثارش بیان شده است. شعر «ناهل» که ظاهراً منظره بین گل و خار است، به نظر می‌رسد بیانی پرده‌پوشانه از ازدواج او باشد» (ShariatNasari, 2004).

-انقیاد زنان و هم‌دردی با یکدیگر:

زن به همان اندازه که به رفاه مادی گرایش دارد، از انقیاد گریزان است. گاه زنی با وجود برخورداری از زندگی ایده‌آل مادی، اگر از آزادی برخوردار نباشد از زندگی ناراضی است و آزادی خود را با رفاه معاوضه نمی‌کند. اعتصامی حکایت «بلبل و طوطی» را تمثیلی بیان می‌کند و بدین شکل زندگی دو فرد مرفه را ترسیم می‌کند که در بهشتی به اسارت گرفته شده‌اند و تقدیر خود را تحمل این اسارت می‌دانند. این دو را می‌توان نمادی از زنان دوره شاعر دانست. زمانی که زنان تحت سلطه بی‌قید و شرط مردان بودند و مردان متمول با فراهم آوردن زندگی راحت برای زنان، آن‌ها را در قفس‌هایی طلایی زندانی می‌کردند. شاعر درد دل دو هم‌درد را به زیبایی بیان می‌کند:

قسمم گر زر و سیم است چه فرق
که مرا دیده به سیم و زر نیست
علاوه بر قطعه «دو هم درد»، قطعه «دو هم راز» نیز می‌تواند اشاره‌ای به انقیاد زنان باشد. شعر «صید پریشان» نیز می‌تواند اشاره‌ای باشد به زندگی زنانی که در بهشت مردان محبوس‌اند. آن‌ها با وجود برخورداری از نعمت رفاه و آسایش خوشبخت نیستند. مرغی شوریده در تازه باغ بریگری گرفتار می‌شود و زیبایی‌های باغ نمی‌تواند اندوه حبس را از دل او ببرد و در پاسخ مرغ صبحگاهی که او را به بهره‌گیری از زیبایی‌های باغ فرامی‌خواند چنین می‌گوید:

تو سرمستی و ما صید پریشان
تو آزادی و ما در بند فرمان
(E³tesami, 2020)

- ترس از طرد شدن:

یکی از دغدغه‌های زنان ترس از دست دادن طراوت و زیبایی جوانی است و نبود آن را مسبب طرد شدگی می‌دانند. بدین ترتیب تنها راه رسیدن به وفاداری را در عشق واقعی جست‌وجو می‌کنند. شاعر در قطعه «حقیقت و مجاز» این خصوصیت روان زن را به نمایش می‌گذارد. بلبل در مقام مردی است که به گل ابراز احساسات می‌کند. گل در جواب می‌گوید:

گفت امروز که زیبا و خوشم
رخ من شاهد هر انجمن است
چون که فردا شد و پژمرده شدم
کیست آن کس که هواخواه من است
به تن، این پیرهن دلکش من
چو گه شام بیایی، کفن است
حرف امروز چه گویی فرداست
که تو را بر گل دیگر وطن است
(E³tesami, 2020)

- عشق مادر- فرزندی:

رابطه عاطفی مادر و فرزند عمیق‌ترین رابطه عاطفی است. این احساس در نهاد هر زنی وجود دارد. «پاعتصامی اگرچه هیچ‌گاه مادر نشد اما در قطعاتش کاملاً مادرانه سخن می‌گوید. حس مادرانه در نهاد همه دختران وجود دارد. وقتی دختر بچه‌ای عروسک خود را هم‌چون مادری در آغوش می‌گیرد، بر او لباس می‌پوشاند و نسبت به او دلسوزی می‌کند، هیچ‌گاه مادری را تجربه نکرده اما این حس و حال را کاملاً درک می‌کند. اعتصامی هم دقیقاً همین حالت را دارد» (Khademazghadi, 2007). در اشعار اعتصامی عشق به فرزند به فراوانی دیده می‌شود. او مهر مادری و روح لطیف زنانه خود را از زبان پرندگان و مادران بیان می‌کند که به چند شکل نمود پیدا می‌کند. از جمله: نبود مادر و مشکلاتی که از فقدان او برای کودک به وجود می‌آید؛ مانند مسمط «ای گربه» زمانی که گربه گم می‌شود و فرزندان او تنها می‌شوند. در مسمط «آشیان ویران» از مرغی می‌گوید که توسط صیادی شکار شده و جوجه او تنها مانده است و در نبود مادر زندگی بر او سخت می‌گردد. در شعر «تیره بخت» (E³tesami, 2020) از دختر یتیمی می‌گوید که نامادری‌اش بین او و دختر خود تفاوت قائل است و در حق دختر یتیم ظلم روا می‌دارد که روایتی شبیه داستان سیندرلا دارد. در قطعه «طفل یتیم» از کودکی می‌گوید که کوزه استادش را شکسته و روی بازگشت ندارد. کودک در جست و جوی مهر مادریست و از نداشتن مادر می‌نالند. هم‌چنین در قطعه «قلب مجروح»، «بی پدر»، «اشک یتیم»، «تهی دست» از حال و روز یتیمان می‌گوید. «شاید این درجه از دلسوزی و اظهار تأثیر درباره یتیمان و تهیدستان که چندین بار در اشعار خود مکرر کرده است نیز از آن جهت باشد که وی زن بوده و زنان قهراً از این گونه درماندگی‌ها بیشتر دل‌آزرده می‌شوند» (Nafisi, 1994). در قطعه لطف حق از نگرانی مادر موسی به خاطر رها کردن کودک خود در آب مثال می‌آورد. بهار در دیباچه‌ای که بر دیوان پروین می‌نویسد، یادآور شده است: «قطعه لطف حق را مردانه می‌سراید و خواننده را با حقایق و افکاری بالاتر آشنا می‌سازد، در همان حال

از وظایف مادری دست برنمی‌دارد و باز هم مادری است نگران». علاوه بر دغدغه‌های مادرانه پروین برای کودکان تیم که در هشت شعر آمده است، شاهد راهنمایی‌های دلسوزانه مادران به فرزندان شان نیز مشاهده می‌شود. قطعه «آرزوی پرواز»، «کمان قضا»، «مادر دوراندیش»، «رنج نخست» و «کودک آرزومند» از اشعاری هستند که پروین با زبان تمثیل و یا مستقیماً به این خصوصیت زنانه اشاره می‌کند (E²tesami, 2020).

-عشق به همسر:

عشق در معنای مادی و زمینی آن در اشعار اعتصامی وجود ندارد. گروهی خالی بودن اشعار اعتصامی از عشق مادری را در احترام اعتصامی به پدر، عمر کوتاه او و نداشتن فرصت تجربه عشق مادری، محدودیت جو حاکم و نبود شرایط از عشق گفتن برای زنان می‌دانند. بهار (Bahar) در مقدمه دیوان پروین اعتصامی (E²tesami, 2020) معتقد است عشق در دیوان اعتصامی، عشق به حقایق، معنویات و معقولات است. و هنر او در این است که این مفهوم را به شکل‌های مختلف در سراسر دیوان آورده است. عزت نفس و عصمت و عفاف او باعث شده از عشق مبتذل مادی و عشق‌هایی که در ادبیات و افسانه‌ها وجود دارد دور باشد. زیرا اگر چنین می‌شد با حقیقت‌گویی و شخصیت‌گوينده مغایرت داشت.

Figure 1. Psychological approach

رویکرد فرهنگی

در رویکرد فرهنگی بررسی نوع نگاه جامعه موصوف در اثر ادبی به زن برجستگی دارد. این رویکرد که از نظر شواتر کامل‌تر از بقیه رویکردهاست به چگونگی نقش اجتماع در شکل دادن به کار و فعالیت زنان می‌پردازد. «واقعیت‌های جسمانی زنان، در بسیاری از فرهنگ‌ها دست‌آویزی برای محروم کردن آنان از فعالیت‌های اجتماعی است. کار، خانه نقطه شروع بسیار مناسبی برای نشان دادن تفاوت میان نقش‌های جنسیتی مرد و زن است» (Bas-tani, 2010) با انقلاب مشروطه در ایران روشنفکرانی ظهور کردند که به حمایت از زنان برخاستند. «اعتصام الملک (پدر پروین اعتصامی) با ترجمه و نشر کتاب قاسم امین، نویسنده مصری، پیشگام آزادی زنان در ایران شد. اعتصام الملک آزادی زنان را از خانواده خود آغاز کرد و دخترش را به مدرسه آمریکایی‌ها فرستاد و به او اجازه داد در جلسات و انجمن‌های ادبی او شرکت کند» (Ibnorrasool & MohammadiFesharaki, 2011). پروین اعتصامی متأثر از تفکرات پدر، در جامعه سنت زده ایران، زنان را به کسب علم تشویق می‌کرد؛ او در اشعارش به طور مستقیم و غیر مستقیم به نشر این تفکر می‌پردازد؛ قطعه «گنج عفت» او به خوبی وضعیت اسفبار زنان ایرانی را شرح می‌دهد. «کس چو زن اندر سیاهی قرن‌ها منزل نکرد» و عقب‌ماندگی زن را ناشی از جبر دوران و نه فرودستی طبیعی و ناتوانی زن می‌داند. در قطعه «نهال آرزو» که برای جشن فارغ‌التحصیلی خود را از مدرسه آمریکایی‌ها سروده بود، زنان را به کسب علم تشویق می‌کند و عقب‌ماندگی زنان را از بی‌سوادی آن‌ها می‌داند و از آن‌ها می‌خواهد با کسب علم قدم در راه گرفتن حق خود بردارند (E²tesami, 2020).

اعتصامی نسبت به وضعیت تاسف‌بار بیوه‌زنان و پیرزنان هم‌دردی می‌کند؛ «بیش از هفتاد بیت در دیوان وی اختصاص به توصیف پیرزنان فقیر و بیوه زنان محروم دارد. هیچ کدام از شاعران مرد به اندازه پروین به این موضوع پرداخته‌اند؛ زیرا او از دیدن فقر و بیچارگی پیرزنان به خاطر احساسات لطیف زنانه‌اش بیش از مردان متأثر

می‌شود» (Khademazghadi, 2007). توجه او به این افراد علاوه بر نشان روحیه زنانه پاعتصامی که زیر مجموعه رویکرد روانکاوانه قرار می‌گیرد، با نشان دادن وضعیت زندگی اسفبار زنان بدون حامی نشان می‌دهد انقیاد زنان سبب وابستگی آن‌ها می‌شود. اهمیت و نقش زن در اشعار پروین تا جایی است که اکثر شخصیت‌های داستانی او زنان هستند که به شکل پیرزنان، مادران، دختران یتیم ظاهر می‌شود. همه این شخصیت‌ها مثبت و دردمندند. این افراد مانند پیرزنان از تجربه بالایی برخوردارند و دیگران را نصیحت می‌کنند. گاه مانند قطعه «اشک یتیم» زنان در اشعار پروین اعتصامی مادرانی مهربان هستند که کودکان خود را راهنمایی می‌کنند. این مادران می‌توانند انسان باشند و یا به وسیله نماد و تمثیل این نقش را ایفا کنند؛ در دیوان وی تنها یک نقش منفی از زن دیده می‌شود و آن هم در شعر «تیره بخت»، نامادری دختر یتیم است. بدین ترتیب حضور زن و احساسات زنانه در بیشتر ابیات مشاهده می‌شود. «بسامد واژه‌های مادر ۵۴ بار، دختر ۱۵ بار، پیرزن ۱۴ بار و بانو ۶ بار نمایان‌گر احساس زنانه و دیدگاه عاطفی وی به جنس زن است» (Sharifimoghdam, & Bordbar, 2010).

رویکرد زبان‌شناسانه:

زبان یکی از عواملی است که در ساختار اجتماعی فرد همواره دخیل بوده است. برای بررسی زبان زنانه یک نویسنده باید بر دایره کلمات و واژه‌هایی که در متن استفاده می‌کند «زبان به عنوان یک پدیده اجتماعی رابطه تنگاتنگی با طرز تلقی اجتماعی دارد و مردان و زنان از آن رو از نظر اجتماعی تفاوت دارند که جامعه نقش متفاوتی برای آنان تعیین می‌کند و زبان صرفاً این تفاوت را منعکس می‌کند» (Trudgill, 1997, Translated by Tabatabaee, 1997).

سطح واژگانی، عناصر اولیه زبان واژه‌ها هستند. «واژه‌ها بیرون از وجود ما زندگی نمی‌کنند، ما دنیای آن‌ها هستیم و آن‌ها دنیای ما. بنابراین هماهنگی و همگنی زبان با ما تنها در بکار گرفتن آنها پدید می‌آید» (Paz, 2006, Translated by Honarmand, 2007). دایره لغات زنان و مردان متفاوت است. زنان لغات زیادی مربوط به علایق خود دارند. اصطلاحاتی مربوط به آشپزی، خیاطی، آرایش‌گری و اموری از این قبیل که با عنوان کار و بار زنان شناخته می‌شود، خاص زبان زنانه معرفی می‌شود. علاوه بر آن اصطلاحات مربوط به خانه‌داری از واژه‌های پر بسامد زنانه است چنان‌چه در دیوان پروین اعتصامی به خصوص در قطعات او این گروه واژه‌ها به فراوانی دیده می‌شود و بارزترین ویژگی زنانه بودن زبان اوست. چرا که استفاده از این کلمات در زبان هیچ شاعری به اندازه او نیست. واژه‌هایی مانند نخود و لوبیا، سیر و پیاز، نخ و سوزن و دوک، شانه و آئینه در اشعار او بسامد بالایی دارد. در قطعه «شاهد و شمع» کارهایی را که شاهد انجام می‌دهد نشان دهنده جنسیت اوست و اعتصامی از طریق این گفت و گو احساس زنانه‌ای که شاهد در حال انجام آن است را به نمایش می‌گذارد:

دیشب از شوق نخفتم یک دم	دو ختم جامه و بر تن کردم
دو سه گوهر ز گلوبندم ریخت	بستم و باز به گردن کردم
کس ندانست چه سحر آمیزی	به پرند از نخ و سوزن کردم

(E'tesami, 2020)

«شاهد»، زن هنرمندی است که مشغول دوختن لباس برای خود است. «دیشب از شوق نخفتم یک‌دم» نشان دهنده ذوق و احساس زنانه اوست. علاوه بر قطعه شاهد و شمع در قطعاتی مانند «نغمه رفوگر»، «رفوی وقت»، «جولای خدا»، «نشان آزادگی»، «آیین آینه» و «فلسفه» به وسیله واژه‌های زنانه به بیان اهداف خود می‌پردازد. هم‌چنین در میان سایر اشعار او ابیاتی با واژه‌ها و بار عرفی و احساسی زنانه آورده شده است.

پژوهش‌ها نشان می‌دهد زنان در نام‌گذاری رنگ‌ها دقیق‌تر هستند و از رنگ‌واژه‌ها بیشتر و متنوع‌تر استفاده می‌کنند. در دیوان پروین اعتصامی، رنگ‌واژه‌ها بسامد بالایی دارد. (Sharifimoghdam & Bordbar, 2010). در بررسی‌های خود از کمیت رنگ واژه‌ها و تنوع کاربرد گل‌ها (که آن هم یکی دیگر از واژه‌های مورد علاقه زنان

است) داده‌هایی را ارائه داده‌اند: «واژه‌های لاله ۷۲ بار، نرگس ۹ بار، سوسن ۱۰ بار، گل سرخ ۹ بار، نسترن ۷ بار، ریحان ۷ بار، بنفشه ۵ بار، سبزل ۴ بار، یاسمین ۴ بار، سیه ۸۲ بار، سیاه ۵۹ بار، سبز ۳۸ بار، سرخ ۳۴ بار، سپید ۳۱ بار، زرد ۸ بار، سفید ۷ بار، ارغوانی ۳ بار و مشکین ۲ بار در شعر این شاعر استفاده شده است» (Sharifimoghadam & Bordbar, 2010) اعتصامی علاوه بر استفاده مکرر از رنگ‌واژه‌ها و گل‌ها، در کاربست آن‌ها نیز تنوع زیادی به کار بسته است که باز هم نشانی از زبان زنانه اعتصامی دارد. بالا بودن بسامد رنگ سیاه در این اشعار حاکی از روحیه غمگین و گرفته‌ی وی است. «رنگ سیاه تیره‌ترین رنگ است و در واقع به خودی خود نفی هر گونه رنگ است. این رنگ نمایان‌گر مرزهای مطلق است که در پشت آن‌ها زندگی متوقف می‌شود» (Luscher, 1970). هم‌چنین Rezaei (2015) در پژوهشی به بررسی کارکرد رنگ‌ها در دیوان اعتصامی می‌پردازد و در پژوهش او سعی شده به خصوصیات اخلاقی اعتصامی دست یابد. در نهایت نشان می‌دهد کاربرد زیاد رنگ سیاه در دیوان او به علت غم و اندوه او برای فقیران و مظلومان جامعه است.

علاوه بر رنگ‌واژه‌ها، زبان زنانه در انتخاب واژگانی که برای تشدید کلام و تعدیل آن، هم‌چنین استفاده از صفات عاطفی می‌توان جست و جو کرد. عباراتی مانند قطعا، حتما، خیلی و ... که باعث تشدید کلام گوینده می‌شود را تشدیدکننده‌ها می‌گویند. Lakoff (1975) معتقد است زنان با تاکید حرف می‌زنند زیرا موقعیت اجتماعی آن‌ها ایجاب می‌کند محکم حرف بزنند تا بهتر شنیده شوند و مطمئن باشند دیگران مقصودش را درک کرده‌اند. بالاترین بسامد واژگان تشدیدکننده در دیوان اعتصامی مربوط به واژگان همیشه (۲۷ بار)، هیچ/هیچ‌کس (۱۸۵ بار)، باید (۱۱۵ بار)، هرگز (۵۸ بار)، همین (۲۲ بار)، بس که (۱۳ بار) است. استفاده فراوان از واژگان تشدیدکننده به علت تمایل به شنیده شدن اعتراض او به اوضاع اجتماعی آن زمان است. هدف اعتصامی اعتراض، هشدار و نصیحت است و بدین صورت بر درخواست خود پافشاری می‌کند. چنان که در شعر «طفل یتیم» برای نشان دادن وضع وخیم کودک، در کنار تشدیدکننده «هرگز» از تشدیدکننده «هیچ» زیاد استفاده کرده است.

تعدیل‌کننده‌ها در سطح واژگانی شامل کلماتی مانند شاید، ممکن است، راستش و ... می‌شود که زنان به دلیل نحوه خاص اجتماعی شدن خود از آن‌ها استفاده می‌کنند. با این حال بسامد این واژگان در دیوان اعتصامی بسیار اندک است. دلیل این امر می‌تواند این باشد که موضوع اشعار اعتصامی اعتراض و پند و اندرز است و لازمه‌ی ادای سخنان از این دست قاطعیت است و استفاده از تعدیل‌کننده‌ها از شدت کلام او می‌کاهد پس اعتصامی باید محکم حرف بزند؛ بدین ترتیب بسامد این واژگان در اشعار او کم می‌شود.

صفات عاطفی یا صفات تهی شامل صفاتی مانند خوشگل، ناز، محشر و ... می‌شود زنان از این صفات را بیشتر استفاده می‌کنند Lakoff (1975) با این حال کلمات دیگری که بار عاطفی دارند نیز در زبان زنان بیشتر است. بر همین اساس کلمه‌ای مانند کاش/کاشکی ۲۵ بار در اشعار اعتصامی تکرار شده است.

استفاده از کلمات و عباراتی که شگفتی و حیرت را نمایش می‌دهند نیز از جمله صفات عاطفی‌ای هستند که زنان بیشتر استفاده می‌کنند. کلماتی مانند «عجب، شگفتا، آوه و ...». در اشعار اعتصامی «عجب» ۸ مرتبه تکرار شده است. استفاده از نمادهای زنانه در اشعار اعتصامی، نشانه‌ای از زنانه بودن زبان اوست. اعتصامی در اشعاری مانند «عهد خونین»، «خار و گل»، «حقیقت و مجاز»، «هم‌درد»، «صید پریشان» با استفاده از نمادهایی به بیان وضعیت زنان می‌پردازد. اعتصامی در انتخاب عنوان اشعار خود از واژگانی که تاییدی است بر روحیه زنانه اوست استفاده می‌کند. حدود ۱۰ شعر او با عنوان «گل» است و از عناوینی مانند «فرشته‌ی انس»، «ای گربه»، «ای مرغک»، «آیین آینه» و ... استفاده کرده است. علاوه بر عنوان زنانه محتوای اشعار او نیز مربوط به مسائل زنان، کودکان یتیم، مهرورزی، نصیحت و دعوت زنان و مردان و به خصوص زنان به علم‌آموزی است. بدین ترتیب هم از لحاظ ظاهر و عنوان و هم موضوع و محتوا اشعار پروین از روحیات زنانه سرشار است.

Figure 2. Linguistic approach

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج بررسی این پژوهش نشان داد که، ویژگی شخصیتی و فرهنگی نویسنده/شاعر، اعتقادات شخصی او در فضای حاکم بر آن تاثیر مستقیمی بر نوشتار می‌گذارد. بدین ترتیب در نقد ادبی توجه به روان‌شناسی اهمیت پیدا می‌کند. در بین تمامی رویکردهای نقد ادبی، رویکرد نقد روان‌شناختی به جهت پیچیدگی آن بحث برانگیزترین نوع نقد باشد. پروین اعتصامی از شاعران توانمندی است که در طی عمر کوتاه خود اشعاری برگزیده خلق کرد که سرشار از حکایات و اندرزهاست. از جمله دغدغه‌های شاعر، توجه به قشر ضعیف جامعه و بینوایان بود. به یقین توجه زیادی داشت و در دیوان او شاهد دلسوزی مادرانه او برای این کودکان است. او هم‌چنین به وضعیت زنان زمانه خود توجه زیادی دارد و آن‌ها را به کسب علم تشویق می‌کند. وی عامل برتری هر فرد را علم او می‌داند. اعتصامی با تاثیر گرفتن از محضر پدر خود و شیوه آموزشی او که بر پایه اشعار مردسالار بوده دارای زبانی مردانه است و این ویژگی زبانی او در قصایدش به وضوح قابل مشاهده است اما تعمیم دادن این خصوصیات به تمامی دیوان نادرست است. با ارزیابی صورت گرفته در این پژوهش بر اساس الگوی چهارگانه شوالتر مشخص شد اعتصامی نه تنها زبانی زنانه دارد بلکه با وجود نداشتن تجربه مادری، می‌توان حس مادرانه را در اشعار او دریافت کرد. بنابراین الگو، اعتصامی از نظر روان‌کاوانه دارای خصوصیات و حس مادرانه، توجه و همدردی با زنان و عشق به همسر است. از منظر جامعه‌شناسانه و فرهنگی نیز دغدغه ارتقای جایگاه زنان در جامعه دارد و آنان را به کسب موقعیت‌های بالاتر تشویق می‌کند. زبان‌شناسی اشعار اعتصامی بیش از هر چیز نشان‌دهنده ویژگی نوشتار زنانه اوست. چرا که مملو از اصطلاحات و احساسات زنانه است. تنها یکی از الگوهای شوالتر در دیوان اعتصامی مشاهده نشد و آن رویکرد زیست‌شناسانه است. بسیاری از شاعران و نویسندگان معاصر از تجربیات زنانه خود و تجربیاتی که خاص جنس آن‌هاست گفته‌اند. اما شرم و حیای اعتصامی مانع از آن بوده که از این ویژگی‌ها در اشعارش استفاده کند بدین ترتیب داده‌ای مطابق این رویکرد در دیوان او مشاهده نشد.

سهیم نویسندگان: دکتر مهدی رستمی: تعیین موضوع، ترسیم چارچوب کلی مقاله، تحلیل داده‌ها، ارجاع‌دهی، ویرایش نهایی و نویسنده مسئول. خانم زهره دهقانی: جمع‌کتاب، گردآوری داده‌ها، ارجاع‌دهی، تحلیل ابیات. کلیه متن توسط نویسندگان بررسی شده و تأیید شده است.

سپاسگزاری: نویسندگان مراتب تشکر خود را از همه کسانی که در انجام این مقاله نقش داشته‌اند اعلام می‌دارند.

تعارض منافع: نویسندگان اعلام می‌دارند در این پژوهش هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

منابع مالی: این مقاله از حمایت مالی برخوردار نبوده است.

References

- Anonymous, A. (2007). Criticism and opinions of writers and critics about Parvin E'tesami's poetry. *Journal of Literature and Philosophy of the Book of the Month*, 1(112), 72-83. [Persian] URL: <https://ensani.ir/fa/article/237904/>
- Asadifiroozabadi, M. (2013). Family and familial relations in Parvin E'tesami's court poetry. *Journal of Woman and Culture*, 5(17), 21-40. [Persian] URL: https://jwc.ahvaz.iau.ir/article_523008.html
- Bastani, S. (2010). *Gender, Culture, Values and Attitudes*. Tehran: Institute of Culture, Art and Communication Research. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1590897>
- Dadkhahtehrani, H., & Mehakipour, A. R. (2005). A review of psychological approach in literature. *Journal of literary Text Research*, 8(25), 156-166. [Persian] URL: https://ltr.atu.ac.ir/article_6347.html
- E'tesami, P. (2020). *Complete Poems*. Tehran: Negah. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11544560/>
- Guerin, W. L., & Labor, E. & Morgan, L. & Reesman, J. C., & Willingham, J. R. (1966). *A Handbook of Critical Approaches to Literature*. Translated by Zahra Mihankhah. (1997). Tehran: Ettelaat. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/151278/>
- Ibnorrasool, M., & MohammadiFesharaki, M. (2011). Parvin E'tesami and the influence of Qasim Amin's Thoughts on her Works. *Journal of Comparative Literature*, 3(5), 1-24. [Persian] URL: https://jcl.uk.ac.ir/article_226.html
- Jahangiri, F. (2020). *Surveying of Jaleh ghaem-maghami's opinions women based on quadruple approaches of feminist criticism by Elaine Showalter*. Master's thesis, University Payam Noor, Tehran Jonoub. [Persian] URL: <https://ganj.irandoc.ac.ir>
- Khademazghadi, M. (2007). Femininity in the poetry of Parvin Etisami. *Journal of Poetry*, 52, 57-62. [Persian] URL: <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/263877/>
- Lakoff, R. T. (1975). *Language and Woman's Place*. Translated by Maryam Khodadadi & Yaser Poursmaeil. (2020). Tehran: Negah. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11649964/>
- Luscher, M. (1970). *Psychology of colors*. Translated by Moniro Ravanipour: (1994). Tehran:

- Afarinesh. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/165106/>
- Meghdadi, B. (2014). *Encyclopedia of literary theory from Plato to the present*. Tehran: Cheshmeh. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11640923/>
- Mirhadi, M. (2014). Revising the Status of women: The Effects of the E'tesam al-Molk's Constitutionalist Thought on Parvin E'tesami's Poems. *Journal of Historical Studies of Islam*, 6(121), 187-212. [Persian] URL: <https://journal.ptc.ac.ir/article-1-220-fa.html>
- Nafisi, S. (1994). Parvin E'tesami. *Journal of New Message*, 1(2), 98-104. [Persian] URL: <https://ensani.ir/fa/article/282504/>
- Paz, O. (2006). Language. Translated by Saeed Honarmand. (2007). *Journal of zendehrood*, 1(39,40), 79-100. [Persian] URL: <https://www.magiran.com/paper/385229>
- Rakei, F., Zandi, B., & Mazbanpour, F. (2017). An analysis of the vocabulary and the meaning of femininity in the poems of Parvin E'tesami, Forough Farrokhzad and Fatemeh Rakei. *Journal of women's Studies*, 8, 47-67. [Persian] URL: https://womenstudy.ihcs.ac.ir/article_2822.html
- Rezaei, N. (2015). *Analysis of the use of color in Parvin Etsami's poems based on the psychology of Max Luscher*. Poster presented at the 10th international conference of the Iranian Society for the Promotion of Persian Language and Literature. University of Mohaghegh Ardabili. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/847531/fa>
- Royaei, Y. (1978). *From the Red Platform*. Tehran: Morvarid. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11402857/>
- Sadat Hoseini, M. (2015). Sexuality in Parvin E'tesami Poems. *Journal of Woman And Culture*, 7(26), 55-64. [Persian] URL: https://jwc.ahvaz.iau.ir/article_522569.html
- SadeghiShahpar, R., & Hajjar, R. (2013). A feminist criticism of the dog and the long winter by Shahrnoosh Pārsipoor. *Journal of Persian Language and literature*, 7(26), 73-94. [Persian] URL: https://adab.guilan.ac.ir/article_475.html
- Shafeikadkani, M. R. (2019). *With Lights and Mirrors*. Tehran: Sokhan. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11157722/>
- Shamisa, S. (1997). *Elements of Stylistics*. Tehran: Ferdows. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1635833/>
- ShariatNaseri, Z. (2004). An overview of the biography of Parvin Etisami. *Journal of Shia women*, 1(1), 153-160. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/paper/459431/fa>
- Sharifimoghadam, A., & Bordbar, A. (2010). Genden" in Parvin E'tesami's poems. *Journal of Language Research*, 2(3), 125-151. [Persian] URL: https://zabanpazhuhi.alzahra.ac.ir/article_1060.html
- Showalter, E. (1981). Feminist criticism in the wilderness. *Critical inquiry*, 8(2), 179-205. URL: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/448150>
- Showalter, E. (1997). *Towards a feminist poetics*. Edited by ken newton. In *Twentieth-century literary theory*, London, Macmillan Education. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-25934-2_43
- Trudgill, P. (1997). *Sociolinguistics: An introduction to language and society*. Translated by

- Mohammad Tabatabaee. (1997). Tehran: Agah. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/11233313>
- Zarrinkoob, A. (1995). *The Book of Days*. Tehran: Elmi. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/1686813/>
- Zarrinkoob, A. H., & Zarrinkoob, H. (2007). *literary criticism*. Tehran; Agah. [Persian] URL: <https://amp.taaghche.com/book/70491/%D9%86%D9%82%D8%>

